

Två tunnland jord

Vardagstryck

National Library
of Sweden

Två tunnland jord.

En liten berättelse.

Det är ingen verklig tilldragelse, som vi vilja förtälja våra läsare, utan en saga, men en saga, som till sitt innehåll ändå alltid har mycken verklighet.

I Östergötland, så berättades det under den tiden, då sagor brukade berättas, bodde i någon icke uppgifven församling af det omkring 100-tal församlingar, som provinsen eger, en gammal arbetare vid namn Anders. Till följd af sin ålder, sin alltid aktningvärda redbarhet, sin erfarna klokskap och städse pligtrogna arbetsamhet, kallades han af hela omnejdens befolkning för "fader Anders".

Fader Aders var, han, såväl som Adams alla barn, född med två tomma händer. Något arf hade han aldrig att förvänta, men hans händer skulle därför icke evigt förblifva tomma. Redan från tidiga år älskade han arbetet. Hans händer blefvo också snart nitiska och kraftiga verktyg i arbetets tjänst. Hyfveln, yxan och spaden fyllde och följde dem genom hans hela lif. Då han omsider afled, lemnade han likväl endast två tunnland jord efter sig, hvilka för gjorda tjänster blifvit på så sätt honom tillförsäkrade, att han själfständigt kunde förordna öfver dem.

Nu hade fader Anders tvenne arfvingar, tvenne söner, Carl och Henrik, och i sitt testamente delade han dessa tunnland emellan dem så, att hvardera sonen erhöi ett af dem.

Carl och Henrik voro emellertid af ganska olika skaplynne. Carl var, såsom fadren, allvarlig och arbetsam, pligtrogen, redbar och klok. Henrik deremot icke så. Verlden lekte mera för honom. Fria fantasier och luftiga hugskott jagade vinglätta genom hans tankar och sinne. Lysande föreställningar visade sig ständigt vexlande än hit och än dit. I sina föreställningar omgafs han alltjemt af guld och gröna skogar. Med det tunnland han fått efter sin far föreställde han sig vara en ganska rik man. Han var ju jordegare, fastighetsegare.

Bröderna egde att skifta sig emellan de två tunnlanden allt efter behag. Vid uppgörelsen derom förklarade den yngre af dem, att han ej ville hafva det tunnland, hvarpå fadrens gamla boningshus eller stuga stått, utan med nöje lemnade det åt äldre brodern, desto hellre om han mot någon liten löseskilling ville öfvertaga den. Den äldre brodern — Carl — ingick tacksamt härpå.

Sant var nog äfven att stugan var mycket förfallen och högst rucklig. Väggar och knutar lutade till förfall. Ännu ofärgad, som den var, hade tidens tand — husrötan — gräft sig in på mera än många ställen. Kort och godt, stugan var obestridligen mycket bristfällig.

Samtidigt dermed, att Carl arbetskraftig, men på samma gång jemväl anspråkslös, inflyttade i sin afidne faders förfallna stuga, började deremot Henrik, hänförd af sina fladdrande föreställningar och lefnadsglada framtidsförehoppningar, att uppföra på sitt egande tunnland en liten ståtlig, ny byggnad. Det blef icke en vanlig stuga. Han hade någonstädes sett ett särdeles arkitektoniskt tilltalande och vackert lusthus och han tog det såsom förebild för sitt byggnadsarbete. Det lyckades fullkomligt. Efter ortens plägsed firade han också ett litet gladt så kalladt takåskålas. Vid detta tillfälle var bror Carl såsom gäst särskildt inbjuden.

Under det att Carl med beundran betraktade den lilla intagande byggnaden med sin täcka veranda och sin nätta, flaggande tornspira, frågade han brodern:

— Men för all del säg mig, hvarifrån får du penningar till allt detta?

Henrik gjorde en axelryckning.

— Hvarifrån? En barnslig fråga. Jag lånar. På det sättet kan man få så mycket penningar man vill.

— Möjligt, genmälde Carl, men af det medlet kommer jag aldrig att begagna mig.

Återstår nu att tala litet om huruledes de två tunnlanden sköttes.

I öfverensstämmelse med den lilla vackra byggnad Henrik bygt, ordnade han tunnlandet jord deromkring till en ej mindre täck och intagande blomsterträdgård. Snart hade man här en liten särdeles tjusande jordbit. Här ringlade sig väl sandade gånger kring de gröna gräsmattorna, omfattande här och der blomsterbäddar och rabatter. Här utvecklade sig blommor i alla möjliga lysande färgskiftningar, från astern till liljan och rosen, från löfkojan till balsaminen och hyacinten, från rugblomman till nejlikan och evighetsblomman, från "gossen i det" gröna till blomsterlyran, från kejsarkronan till fackelblomman. Dekorativa blad och slingerväxter saknades icke heller. Här prunkade icke allenast såväl den med genomskinliga som den med röda blad alltid så dekorativt vackra *Amaranthus*, utan slingrade sig jemväl den vackra *Clematis* — skogsrefvan — i bågar och kransar fram och åter. Nog af, tunnlandet var förvandladt till en i färgprakt lika rikt omvexlande som tjusande blomsterträdgård.

Ganska annorlunda skötte deremot den äldre brodern sitt tunnland. Visserligen brukade äfven han upp det till en trädgård, ehuruval helt enkelt till en köksträdgård. Han planterade fruktträd och bärbuskar af alla möjliga slag. Deremellan ordnade han land och sängar för olika matnyttiga trädgårdsalster, såsom gurkor och bönor, hvitkål och blomkål, morrötter, potatis och kålrötter, arter och lök, spenat och sallat, sparris och selleri o. s. v.

Huru förtrollande vackert är icke mitt tunnland emot ditt, yttrade den yngre brodern en dag till den äldre. Du har bara kålrötter och potatis på ditt, hvaremot de raraste skönhetsväxter utveckla sin doftande färgprakt hos

mig. Ser du de vackra guldgula blommorna der, i dem har ju jag idel dukater; i de der hvita blommorna, de fägraste silverkronor och i alla öfriga blommor, från liljan och rosen till sammetsblomman och förgät mig ej, har jag idel ädla smycken, diamanter, rubiner, safirer och ametister... Mitt lilla tunnland har jag omskapat till en hel rikedom, till ett annat Golkonda. Jag känner mig så lycklig och rik. Här är det mig godt att vara.

Efter en stund svarade härpå den äldre brodern.

— Erkänna måste jag att du på ett underbart vackert sätt har omskapat det tunnland jord du ärf. Här är onekligen det ena med det andra förtrollande vackert; men sedan hösten gått härjande fram och vintern kommit, hvad har du då i behåll? Annorlunda har jag skött mig. Hos mig finnes ingen enda bit, som icke gör gagn och nytta för sig. Öfvan jorden bära min träd och buskar de ädlaste frukter, så äfven hvarjehanda andra utsäden, såsom arter, bönor o. s. v. I sjelfva jorden utveckla sig ej mindre gagnande och födande frukter, såsom kålrötter, morötter, lökar och iiknande andra växter. Du arbetar visserligen i en anda och rigtning, hvilkens vackra egenskap jag gerna aktar och ärar; men — då jag har en verkligt icke så liten afkastning af mitt tunnland, hvad har deremot du af ditt? —

— Inkomster? Frågan är berättigad. Ja, hvad har jag väl för inkomster? Låt mig tänka efter. Jag har sålt — några blombuketter och dito kransar.

— Deraf lefver du ej. Jag har sålt — men lika mycket. Ännu har jag ej obetydliga lager kvar i källaren och i skafferiet.

— I år ämnar jag, tillade han efter en stund, rusta upp vår tars gamla stuga. Den skall repareras och målas, utan att jag behöfver låna någon slant.

— Det går således framåt för dig; det kan jag ej säga om mig.

Gick ytterligare ett år om. Då trädde den yngre brodern in till den äldre. Förtviflad kastade han sig på en stol.

— Jag är förlorad, sade han, jag är ruinerad. Man har nyss gjort utmätning hos mig.

— Länge har jag fruktat därför, förklarade den äldre brodern. Fria fantasier hafva vida mer beherskat dig, än klok öfverläggning. Den mindre bemedlade mannen har ej råd att öfverlåta sig åt sådant. Hvad är nu att göra?

— Ingenting annat, än att låta mitt vackra tunnland, min fars efterlemnade tunnland, mitt vackra arbete, min glädje och min fröjd — gå på auktion, gå under klubban.

— Förtvifla icke, broder! Den erfarenhet du nu vunnit, kan, med Guds magt, alltid lända till gagn och nytta. Du har hitintills varit svag för det vackra; du kan hädanefter blifva stark för det rätta.

Henriks blomsterträdgård utlystes snart till försäljning på öppen auktion och gick äfven under klubban. Priset blef ej så obetydligt, men betäckte likväl nätt och jemt skulderna.

Äldre brodern stannade för högsta anbudet, och erlade köpeskillingen genast.

Med en tår i ögat tackade Henrik Carl därför.

— Jag kunde icke, förklarade denne, låta vår hädangångne faders förvärf och äfven ditt hela arbete falla i främmande händer. Men hvad skall du nu taga dig till?

— Det vet jag icke. Jag får väl se mig om efter en trädgårdsmästareplats.

— Hör på! Vill du fortfarande stanna kvar i ditt lilla vackra lusthus, fortfarande sköta dina blommor, fortfarande hafva det så, som du hitintills haft det, så erbjuder jag dig härmed det. Sedan vår hädangångne gamle fars stuga nu blifvit upprustad, befinner jag mig bär i den. Hvad säger du? Ett vilkor gör jag dock. Alla dina blomsterbäddar och blomsterrabatter må gerna hädanefter såsom hitintills med all omsorg vårdas af dig för att fortfarande utveckla sin oändligt vackra och rika blomsterprakt; men... hör nu mitt vilkor... de gröna gräsmattorna förvandla vi — till potatisland. Hvad svarar du?

Henrik sjönk tacksam i sin broders armar.

Rdd.

Födelsemärket.

En liten berättelse.

På Södermalm i Stockholm bodde å en af de mindre bakgatorna en arbetarefamilj. Oaktadt tillgångarne voro ganska obetydliga, drog familjen sig med förnöjdt sinne fram. Den hängifvenhet, som besjälade de båda makarnas tillfredsställelse och glädje med verlden och sin ställning, bestod i den kärlek, som de hyste för hvarandra, desto mera då en dotter omsider gestaltande gaf åt denna kärlek ett vackert och ljutt yttre väsende. Omhuldad af hela deras ömhet växte dottern äfven upp. Ju mera intagande hon utvecklade sig, desto mera varm-hjertadt fäste de sig vid henne. I dopet kallad för Sigrid, benämndes hon gemenligen för lilla Si-Si.

Föräldrarne älskade barnet allt för mycket, att icke göra för det allt, hvad de kunde. Med mycket beröm genomgick hon församlingens fattigskola. Föräldrarnes förhoppningar förespeglade dem redan då att hon skulle utveckla sig och uppväxa till en verkligt ståtlig qvinna, till en prydnad för sitt kön och till en glädje för dem.

Stora sorger skulle dock inflåta sina törnen i dessas förhoppningar.

Lilla Si-Si gjorde redan i fattigskolan bekantskap med en jemnårig gosse, kanske ett par år äldre, och de blefvo från deras första bekantskap rätt goda vänner.

När Si-Si lemnade fattigskolan, blef han spring-gosse på en snickareverkstad, men deras bekantskap upphörde ej därför, utan fortfor.

Så växte de upp. Han blef man och gesäll på verkstaden och hon en ungmö, lika ljuf och intagande såsom fullvuxen jungfru, som hon varit såsom barn. Hon var en lika vacker blomma, som hon varit en vacker knopp.

Deras första barnsliga tillgifvenhet för hvarandra utvecklade sig, äfven den, till en hjertlig hängifvenhet, utan att någondera af dem ännu anade eller drömde om något ondt deri.

Gränsen emellan sann och ren kärlek å ena sidan och blind lidelse å den andra är af ganska elastisk art. Ett obehagadt ögonblick blott, och de vackraste ingifvelser kunna, då man kanske minst tänker derpå, understundom giwa vika. Sådant blef förhållandet äfven här.

De båda barnavännerna träffade hvarandra en helgdagsafton och Si-Si lät öfvertala sig att åtfölja sin barndomsvän utom Hornstull åt Liljeholmen till.

— De skulle ha så roligt, så roligt, så roligt! Hon kunde ej motstå förslaget, utan följde.

I Liljeholmens omnejd, dess backar och skogsdungar hade de också så roligt, så roligt, så roligt, men från den aftonen var likväl lilla Si-Si aldrig mera densamma, som hon förut varit. Hon var nu i stället sorgbunden och blek, slutet inom sig och tyst.

Föräldrarna märkte väl den förändring hon undergått och talade vid henne derom, men till en början undvek hon att förklara sig och till slutet besvarade hon dem med djupa tårar. Föräldrarna förstodo icke orsaken till den förändring, som försiggått med deras älskling, den lilla täcka Si-Si.

Några få månader gingo om. En afton instälde hon sig i snickareverkstaden hos sin barndomsvän. Samtalet dem emellan blef ganska långt. Ömma uttryck och bittra ord utbyttes derunder. Vänliga leenden och svordomarsaknades icke heller. Hon var mild och god, han var hård och kall.

— I den belägenhet, hvori du försatt mig, finnes ej annat att rädda min heder inför ej allenast mig sjelf, utan äfven inför andras ömdöme och framförallt inför mina goda föräldrars, än att du gifter dig med mig.

— Gifter mig? Aldrig! Jag är ännu blott unga karlen — ännu blott gesäll — eger ingenting — omöjligt jag gifter mig ej. Det vore den största galenskap och dumhet, jag kunde begå. Gifter mig? Kommer aldrig ifråga.

Innan de skiljdes åt, bad han likväl om ett ytterligare möte i samma skogsbacke, hvori de några månader förut lekt och haft så roligt, så roligt, så roligt.

Si-Si motsåg detta möte med icke så liten både bätvan och längtan; med bätvan, emedan det ju för henne kunde innebära så mycket, med längtan, emedan hennes föreställningar besjälade henne med en och annan förhoppning om att hennes ungdomsvän skulle låta beveka sig att ingå på hennes så billiga önskningar.

Dagen kom omsider för mötet i den utsatta skogsdungen. Otåligt hastade hon dit. Med strålände ögon och blomstrande kinder sprang hon vännen till möte. Men i stället för att emottaga henne i sina öppna armar, stötte han henne tillbaka.

Si-Si märkte att han var litet berusad och antog denna omständighet såsom det egentliga skälet till hans karga sätt, hans mer än ovänliga skick, hans nästan hatfulla beteende. Emellertid ledde deras steg dem allt djupare och djupare in i skogen. Hon — den stackars lilla Si-Si — upptogs af blott en enda tanke, den att mildra hans sinnesstämning, att beveka hans hjerta, att väcka honom till deltagande för hennes belägenhet, till pligtkänsla för sig sjelf; hvad återigen han tänkte på — förstod hon icke.

Då Si-Si minst kunde föreställa sig något sådant, grep han emellertid efter en affällen på marken liggande tjock gren och störtade öfver henne med påken rigtad mot hennes hufvud, i otvetydig afsigt att gifva henne ett förkrossande slag. Hjäpnad och fasa intog henne. Hastigt böjde hon sig dock åt sidan och slaget rispade endast ena sidan af hennes ansigte. Blodet strömmade derur, men hon märkte det icke. Hennes forna ungdomsvän kastade nu bort påken, men grep i stället till en knif, som han medfört. Hans hela utseende, hans blick och den förbannelse, som skar sig fram öfver hans läppar, kunde ej missförstås. Si-Si kunde åtminstone ej förklara dem annorlunda, än att hans afsigt var att döda henne. Styrka och beslutsamhet växte likväl äfven hos den svagaste, i samma mån faran växer. Så var förhållandet åtminstone hos Si-Si. Med ett språng framåt emot honom, grep hon med sina båda händer om den hand, hvori han höll knifven. En kort brottning uppstod. Derunder rispade han med knifven äfven hennes hals. Blodet strömmade äfven derifrån. Under brottningen snafvade emellertid han och föll omkull i en buske. Ögonblickligen vred hon knifven ur hans hand och hastade med flyende skyndsamhet derifrån. Hon sprang den stackars lilla Si-Si för lifvet. Först sedan hon kommit öfver Liljeholmsbron och åter befann sig på Södermalm, andades hon ut. På det högsta uppskakad och upprörd, kände hon sig djupt olycklig. Hon hade verkligt älskat sin ungdomsvän, hon hade trott att deras hjertan liksom klappat med samma slag för och emot hvarandra; hon trodde sig kunna förklara, att han, så ung han var, ej ännu ville gifta sig, men hade dock fortfarande föreställt sig, att ett så oupplösligt band förenade dem, att de ändock alltid förr eller senare skulle blifva hvarandras makar; men hvilken ohygglig verklighet hade icke nu skingrat alla dessa hennes föreställningar! Utan allt tvifvel, han hade ju velat *mörda* henne. Vid tanken härfpå greps hon af förtviflan. Hvad

skulle hon taga sig till? Hvad skulle hon göra? Hennes hela framtid tecknade sig för hennes blick i all fasa. Ett ögonblicks glömska af sig sjelf bränmärkte henne nu med vanära och skam för hennes hela lefnad. Ju vackrare och renare hennes förhoppningar för varit, desto mer tillintetgörande voro nu de föreställningar, som gestaltade sig omkring henne. Hvert skulle hon fly undan allt det förakt, som nu från alla sidor väntade henne, hvert fly undan sina egna förebräelser? Ju mera hon begrundade sin ställning, dess mörkare och dystrare visade den sig. Hvad skulle hon besluta sig för? Tanken på att återvända till sina föräldrar var omöjlig. Hon uppmätte deras fasa och sorg efter den fasa och sorg, som hon sjelf kände. Omöjligt! Hennes belägenhet utgjorde ju en verklig afgrund emellan henne och dem.

Den djupa förtviflan vänder sig gemenligen alltid slutligen till döden som sin enda verkliga räddare och vän. Lilla Si-Si gjorde det äfven.

Vägen hade fört henne till den lilla sjö, som sträcker sig emellan Horns- och Skans-tull. Bortförd af all den andliga föstörelse, som vulkaniskt uppskakat hennes hela väsende, beslöt hon att på en gång för alltid säga farväl åt sorgedalen och försvinna i sjöns djup. Besluten och färdig att taga sitt sista steg, böjde hon sina knän och knäppte tillhoppa sina händer ännu en gång på stranden, då — huru egendomligt — hon kände någonting röra sig inom sig, kände att hon — var mor. Tillintetgjord sjönk hon vanmäktigt ned på stranden.

Huru länge hennes dvala varade, visste hon icke. Då hon återkom till sig sjelf, befann hon sig i ett litet torftigt rum, hvilande i en soffa. Hennes första anblick var en gammal gumma, som vänligt lutade sig öfver henne.

Gumman hade i någon angelägenhet begifvit sig ner till stranden och der funnit Si-Si, i det vanmäktiga tillstånd, hvori hon befann sig, samt med något till hands varande biträde förflyttat henne hem till sig, och det desto hellre som hon, af gammal bekant med hennes aktade föräldrar, igenkände Si-Si.

Det hjertegoda och väuliga samtal som uppstod emellan den gamla gumman och Si-Si, närmade dem innerligt till hvarandra. Si-Si beslöt sig äfven för att öppet och okonstladt förtro sig åt sin nya moderliga vänninna. Enkelt och upprigtigt berättade hon äfven nu sin belägenhet och hvad som i sammanhang dermed tilldragit sig.

— Med guds magt, förklarade den gamla, skall allt blifva åter godt och väl. Jag skall besöka och tala vid dina föräldrar, öfvertygad att de, om äfven smärtsamt beklagande hvad som timat, likväl lika varmt och innerligt hädanefter såsom hitintills skola sluta dig till sina hjertan. För tillfället stannar du likväl kvar hos mig. Du behöver hvilas.

Den gamla gumman besökte Si-Sis föräldrar och omtalade för dem, med all den försigtighet och uppmärksamhet, som omständigheterna både fordrade och medgäfv, orsaken till Si-Sis uteblifvande samt de sorger, som på senaste tiden så förändrande ingripit i hennes väsende. Men om äfven de djupt smärtades af hvad de erforo, minskades dock icke deras kärlek och deltagande för dottern. Snart var förhållandet också lika hjertligt och godt som förr.

Si-Si födde en son, som efter sin morfar fick namnet John.

John blef en präktig, frisk och glad gosse, sina morföräldrars och sin mors glädje och fröjd.

Modern — lilla Si-Si — ingick i en sjukvårdsförening och blef diakonissa.

Endast "klämman" på vår lilla berättelse återstår nu.

Efter några år blef hon såsom diakonissa anmodad att besöka och sköta en ung man, som man antog låg för döden.

Huru skildra dock hennes öfverraskning, då hon inträdde till den sjuke och igenkände i honom sin ungdomsvän, Johns egen far.

Intrycket af hans åsyn, med minnet af hvad som tilldragit sig emellan dem, var nära att ögonblickligen jaga henne tillbaka ur rummet. Hon qvafde dock snart detta intryck och tog plats vid sidan af hans säng. Vid anblicken af henne greps äfven han af förskräckelse. Nästan mekaniskt utsträckte han sin hand emot henne för att skjuta henne ifrån sig.

— Ni kommer, yttrade han, såsom mitt *onda* samvete.

— Såsom diakonissa, genmälde hon, åligger mig icke allenast att, i den mån jag förmår, vårda mig om ert kroppsliga sjuklighetstillstånd, utan, så vidt det låter sig göra, äfven öfver ert andliga. Samvetet vaknar aldrig för tidigt hos någon, ofta nog deremot för sent. Väl alltså, att jag kommit hit.

Lill John hade följt med henne till stället, men stannat utanför på gården.

Modren ropade in honom.

— Se här, sade hon, ättlingen af det förhållande, hvori vi en gång stått till hvarandra. Vik ned skjortkragen, John! Ser ni det födelsemärke, som i blodröda flammor sträcker sig längs ena sidan af gossens kindben och tortsättes nedåt halsen. Det är en följd af det slag, hvarmed ni en gång hotade att döda mig, samt af den rispa längs min hals, hvarmed ni sargade mig under vår brottning. Måtte detta födelsemärke tala ett språk, som väcker ert samvete. Det är icke såsom ert *onda* samvete jag för öfrigt kommer, utan det oss såsom ert *goda*. John, fall på knä, och låt om älskade för din far!

Några dagar senare afled fadren.

Rdd.